

PÁLYÁZATI BESZÁMOLÓ VITÁNYVÁR 2017. ÉVI RÉGÉSZETI FELTÁRÁSÁRÓL (PÁLYÁZATI AZONOSÍTÓ: 207134/00301)

2017 folyamán a Nemzeti Kulturális Alap Örökségvédelem Kollégiuma 2 500 000 Ft-tal támogatta (pályázati azonosító: a lelőhely régészeti feltárását, ezzel az összeggel lehetővé vált, hogy az 5. ásatási szezonban is jelentős mértékű munkálatokat folytassunk.

A több hónapig tartó ásatás során a vár területén több helyen is dolgoztunk. Elsőként a várat körbefogó külső sáncot vágtuk át a délkeleti oldalon három helyen. Sáncátvágást 2012-ben már egy helyen végeztünk az északi részen, negatív eredménnyel. Ugyanez a helyzet adódott az idén is, egyik helyen sem észleltük nyomát cölöpfalnak a sánc tetején. Így megerősítést nyert az a véleményünk, hogy csak egy egyszerű szárazárokra van szó.

A további munkavégzés már a vár területén történt. Először megtisztítottuk a külső várfal külső oldalát az északkeleti részen, itt korábban vékony omladékréteget hagyunk rajta. Ennek eltávolításával lehetővé vált annak a csúszdának a megépítése, amelynek segítségével a várbelsőből az omladékot és törmeléket távolítottuk el. Továbbá a hamarosan következő állagmegóvási munkálatokhoz teremtettünk kedvező alapfeltételeket. Ezen falszakasz (SE44) esetén is találtunk két vízszintes karónyomot a falban, ez vagy a stabilitást erősítette, vagy a fal építési gerendájának volt a gerendafészke.

Ezen fal belső oldalán, a 8. szelvényben tovább bontottuk a tavaly megkezdett rétegeket, egy felső, vastagabb, sárgásvöröses színű, agyagos omladékréteget, amely egy tapasztott falú épület omladéka lehetett. (Erre utalnak az omladékban talált, vörösre égett, karólenyomatokat tartalmazó agyagdarabok is.) Ez alatt egy sötétszürke-fekete réteg mutatkozott, amely a 15. és inkább a 16. század járósíntje lehetett, felületén I. Ferdinánd ezüstpénzével, illetve török cserépbogrács peremtöredékével.

A vár belsejében több helyen dolgoztunk. Az 5. szelvényt szélesítettük nyugati irányban, ezzel elértük az SE204 falat, vagyis az udvari épület keleti falát. Itt érdekes megfigyelést tettünk. Ennek csak a felső része volt 60 cm széles, mint ahogy az SE1 esetén megismerhettük még 2012-ben, alul egy jóval szélesebb, kb. 180 cm vastag falra bukkantunk. Ez utóbbiban a fal irányával párhuzamosan vízszintesen és függőlegesen is négyszögletes átmetszetű gerendalenyomatokat azonosítottunk, ezek valószínűleg a stabilitást erősíthették. Falazóanyagában nem találtunk téglát. Feltételezhető, hogy egy korábbi építési fázisban emelt épület falát bontották vissza és erre húzták fel a vékonyabb falat (amelyben már volt téгла is). 2014-ben megtaláltuk az épületbe vezető ajtó bal oldalát, a jobb oldali részek azonban rossz állapotban maradtak meg, a fal egy részét életveszély elhárítása miatt vissza is kellett bontani. A belső várkapu belső oldalán egy kisebb szelvényben mélyítettünk, itt hamarosan járósíntet és kisebb sárgásfehér színű kavicsos réteget találtunk, amely a vár többi részén is előkerült és a szintek egyenetlenségeinek kitöltését szolgálhatta.

A várudvari helyiség belsejéből (9. szelvény) majd három méter vastag omladékot távolítottunk el és még következő évre is jelentős mennyiség vár. Az itt található két fatörzs közül az egyiket vettük ki, a másikat még érintetlenül hagytuk. SE36 fallal párhuzamosan 70-80 cm vastag tanúfalat hagyunk, hogy megkíméljük az állapotát az állagmegóvásig. A nyugati részen egészen SE208-ig elmentünk, itt a fal felülete jelentős részben megrongálódott, főként az itt levő fák gyökérzetének köszönhetően. A falszövetben egy helyen függőleges alakú, ívelten falazott köveket azonosítottunk, ezek talán egy befalazott ablak felső ívének falazásából származhattak.

Az északi magas épület várudvari felének omladékát is elkezdtük kitermelni (10. szelvény). Itt is igen vastag, kb. 3 méteres omladék volt, de nem mélyítettünk a tavalyi, 7. szelvénybeli mélységig, csak a bejárati ajtó küszöbsíntjéig jutottunk. A nyugati oldalon a várakozásnak

megfelelően megtaláltuk a harmadik résablakot, bár kissé magasabban helyezkedett el a másik kettőnél. A betöltésben több érdekes kőfaragványt találtunk, egy ajtókeret szarkövét, valamint egy akantuszleves oszlopfőtöredéket. Előbbi a bejárati ajtóhoz tartozhatott, utóbbinak helye még bizonytalan. A teljes betöltést nem távolítottuk el, mert a dongaboltozat indításai alatti rétegeket meghagytuk, nehogy a dongaboltozat károsodjon.

A feltárás során összegyűlt kőanyagot külön depóztuk, külön az édesvízi mészkövet és külön a többi mészkövet: részben a vártoronyba vezető ajtó két oldalán, részben a belső várkapu külső oldalán, ahonnan aztán lekerültek a falazáshoz a váron kívüli útra.

A feltárás során előkerült leletanyag megegyezett jellegében és korszakában az előző években tapasztalttal. A váron kívüli lejtőkön ismételten fémkeresős kutatást folytattunk, hasonló leletanyagot találtunk, mint az előző években, ezek vagy a hadi készlet eszközeiből származtak, vagy a mindennapi tevékenységek elemeinek részei voltak.

A kerámiatöredékek inkább a 15-16. századra datálhatók, míg az érmek főként a 16. század közepére, néhány Zsigmond kori példánytól eltekintve.

A feltárás végén a falakat letakartuk fóliával, hogy a téli időjárás ne okozzon kár bennük, a szelvények alját pedig geotextillel, így a jövő évi munka megkímélt környezetben folytatódhat.

László János
átadásvezető